

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 232 • Vychází 26. dubna 2023

Milé čtenářky, milí čtenáři,

v sobotu 15. dubna se na čtyřech lokalitách, na kterých státní Správa úložišť radioaktivních odpadů začne letos provádět další geologické práce s cílem najít místo pro definitivní uložení vysoceradioaktivních zbytků z provozu jaderné energetiky, odehrál už sedmý ročník Dne proti úložišti.

Osobně jsem se tentokrát jel „družit“ na místo nejbližší, do Býšova, kde by na dohled betonových věží Temelína mohlo vzniknout hlubinné úložiště. Lokalita nese krycí jméno Janoch. I tady se najdou lidé, nejásající nad představou, že vedle elektrárny a nedalekých jedů plných odkališť po zpracování uranové rudy u Mydlovar mohl skončit ten nejnebezpečnější odpad, který umí lidstvo vyprodukovat. Velmi mne ale překvapilo, že i zastupitelé dotčených obcí vůbec o záměru netušili, starostové s nimi neprobírají postoj obce k právě probíhajícímu povolování průzkumných území pro geologické práce.

Úložiště bude ve výsledku velká stavba, v podstatě hlubinný důl, který se bude rubat řadu let a další nejméně stovku má být v provozu. Po zprovoznění budou přijíždět transporty s vysoce nebezpečným odpadem, ten se bude muset přeložit do nových kontejnerů a postupně ukládat do vyrubaných prostor. Tak výrazný zásah do života obcí na mnoho budoucích generací nelze udělat bez zapojení a souhlasu jejich obyvatel.

Na druhou stranu představitelé obcí podle dnešních právních norem nemají příliš možností, jak hájit oprávněné zájmy svých občanů. Pouze v některých povolovacích řízeních mohou podat své připomínky nebo se odvolat, rozhoduje však úřad nebo ministr, v jehož zájmu je povolení vydat. Případná žaloba nemá odkladný účinek na provádění průzkumných či stavebních prací. Spolurozhodování samospráv, které starostky a starostové žádají, je princip běžně používaný v mnoha demokraticky vyspělých zemích. Rozhodně pak v těch, kde již pokročili v povolování úložiště, jako ve Švédsku nebo Finsku.

A právě nyní v Poslanecké sněmovně leží vládní návrh zákona o řízeních souvisejících s hlubinným úložištěm radioaktivního odpadu. Vznik zvláštní právní normy, která by měla zajistit respektování zájmů obcí a jejich občanů v procesech, které se vedou k nalezení a povolení úložiště, předjímá atomový zákon z roku 2014. Verze, kterou v lednu přijala vláda, bohužel obcím jimi požadovaná práva na skutečně funkční účast nedává. A navíc přichází pozdě. V aktuálně probíhajících řízeních, kterými mají být na všech čtyřech lokalitách povolena průzkumná území pro geologické práce, která se již nebudou opakovat, uplatněn nebude.

Snaha zkrátit naplánované geologické práce na polovinu pak přináší riziko, že ani nebude vybrána lokalita s nevhodnějším horninovým podložím, které má zajistit bezpečnost úložiště na stovky tisíc let. Jen proto, že ČEZ chce na své jaderné investice čerpat úvěry za výhodnějších podmínek finančního trhu. Proto požádal vládu, aby Česko splnilo podmínky, za kterých lze jadernou energetiku označovat za udržitelnou technologii v rámci evropské taxonomie. Jednou z nich je, že hlubinné úložiště pro vyhořelé palivo z reaktorů bude zprovozněno do roku 2050.

Sledujte spolu s námi na stránkách Ďáblíka, jak se bude celá kauza vyvíjet. V tom dnešním alespoň malá fotoochutnávka z akcí Dne proti úložišti. A vzpomeňte, že 26. dubna před 37 lety explodoval Černobyl.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Jihočeští vědci volají po ochraně Jiřické nádrže, kterou devastuje komerční lov..... str. 11-12

Vládní východiska energetické koncepce podceňují rozvoj obnovitelných zdrojů a malují jaderné sny

Zvyšování energetické soběstačnosti domácností, obcí i firem, konec využívání uhlí pro výrobu elektřiny a tepla v roce 2033 a všech fosilních paliv v roce 2050 - to jsou podle nevládních organizací pozitivní body východisek Státní energetické koncepce ČR, které dnes schválila vláda. Kritizují naopak objemově i časově nerealistické plány na výstavbu nových jaderných reaktorů. Upozorňují také na stále zbytečně malý důraz na rozvoj obnovitelných zdrojů energie, který zaostává za realitou poptávky po instalaci těchto zdrojů a odvolává se pouze na plnění cílů EU do roku 2030.

Východiska aktualizace Státní energetické koncepce a souvisejících strategických dokumentů (Politiky ochrany Klimatu a Vnitrostátního plánu ČR v oblasti energetiky a klimatu) nově (a velmi správně) zařazují do způsobů zajištění energetické bezpečnosti i posilování energetické soběstačnosti domácností, obcí a firem jako způsobu snížení zranitelnosti. Ministerstvo průmyslu a obchodu také akceptovalo, že energetická koncepce bude cílit na “zapojení všech skupin obyvatel a všech regionů do transformace a umožnění maximálního snížení energetické náročnosti i nízkopříjmovým domácnostem.”

Oproti současné energetické koncepci je také výrazný posun v zaměření na snižování emisí skleníkových plynů a změnu klimatu. Východiska počítají s koncem spalování uhlí v energetice v roce 2033 a také s klimatickou neutralitou v roce 2050. Stále však chybí jasné stanovení co nejvyššího cíle pro obnovitelné zdroje a úspor energie a zaměření energetické koncepce na otevírání trhu a zajištění infrastruktury pro rychlé připojování těchto obnovitelných zdrojů a sdílení energie. Podle ekologických organizací nestačí jen odvodit cíle pro rok 2030 dle celoevropských cílů, ale zaměřit se na co nejrychlejší instalaci a výrobu.

Chybné je již předem do koncepce promítat politické přání silného rozvoje jaderné energetiky v České republice a stavbou nových velkých i malých atomových reaktorů podmiňovat scénáře budoucnosti české energetiky. Variantní modely, s nimiž ministerstva počítají, by měly sledovat parametry jako je ekonomická náročnost, rychlý pokles emisí skleníkových plynů, stabilita soustavy apod. a z nich teprve vyplyne vhodnost rozvoje konkrétních typů zdrojů.

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA, říká: *“Je dobře, že vládní východiska energetické koncepce cílí na snižování emisí skleníkových plynů, konec uhlí 2033 a klimatickou neutralitou - která vyžaduje ukončení spalování všech fosilních paliv - v roce 2050. Pozitivní je také cíl snižování energetické náročnosti bydlení nízkopříjmových rodin, které ohrožuje energetická chudoba. Aby se toho dalo dosáhnout, je potřeba stanovit co nejvyšší cíle pro rozvoj obnovitelných zdrojů a pro úspory energie (nejen se odvolávat na plnění cílů EU) a zaměřit koncepci na otevírání trhu a zajištění fungující a kapacitně dostačující infrastruktury pro rychlé připojování obnovitelných zdrojů a sdílení energie.”*

Edvard Sequens, vedoucí energetických projektů v Calla - Sdružení pro záchranu prostředí uvedl: *“Stavět naši energetickou budoucnost na silném rozvoji jaderné energetiky, což má být zadáním pro koncepci, přinese ve skutečnosti komplikace pro ochranu klimatu a nezbytnou transformaci naší energetiky. Jde*

o výrazně dražší a časově zdlouhavější řešení, než by byly investice do obnovitelných zdrojů, přičemž vláda by měla dobře vážit, kam peníze vkládat. Nové reaktory přinesou také více vysoce radioaktivních odpadů, s nimiž si dost dobře neumíme poradit.”

Jaroslav Bican, koordinátor energetické kampaně Greenpeace ČR, říká: *“Oceňujeme, že se vláda chystá do státní energetické konce zahrnout odklon od uhlí v roce 2033. Důležité je, aby konec uhlí nezůstal jen na papíře a současně se nepodnikaly kroky, které tento záměr zpochybňují. Ukázkovým příkladem je aktuální snaha Severočeských dolů získat povolení na těžbu uhlí na dole Bílina až do roku 2035. Vláda by proto měla učinit konkrétní opatření, aby odklon od uhlí opravdu nastal. Místo uhlí je třeba prosazovat ambiciózní rozvoj obnovitelných zdrojů tak, aby vláda prokázala svůj závazek chránit lidi před kolísáním cen energie a před energetickou nejistotou a pomohla Evropě dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050. Nově navrhovanému evropskému cíli pro využívání energie z obnovitelných zdrojů 42,5 % v ČR odpovídá zdvojnásobení aktuálního využívání obnovitelných zdrojů na konečně spotřebě energie ze 17 na 34 % do roku 2030.”*

Štěpán Vizi, expert na klimatickou politiku Centra pro dopravu a energetiku, říká: *“Vláda má příležitost připravit strategii, která nasměruje Česko k čisté energetice založené na obnovitelných zdrojích a nezávislé na dovozu fosilních paliv. Poslední měsíce jasně ukázaly, jak drastické dopady může mít nastavení energetiky na domácnosti. Je proto zásadní, aby proces aktualizace strategických dokumentů byl transparentní a aby veřejnost měla možnost se do něj skutečně zapojit.”*

Tisková zpráva Hnutí DUHA, CDE, Greenpeace a Cally

Masivní rozvoj OZE nemusí být pro ochranu přírody hrozba, je však třeba rychle vytvořit jasná pravidla

Ekologické organizace představují návod, jak přistoupit k masivnímu rozvoji obnovitelných zdrojů energie (OZE) tak, aby nebyl v konfliktu s ochranou přírody. Návod zformulovaly ve [společné pozici organizací sdružených v platformách Zelený kruh a Klimatická koalice, spolu se Světovým fondem na ochranu přírody \(WWF-CEE\)](#). Základem návrhu je maximální usnadnění rozvoje a využívání OZE způsoby, které nejsou konfliktní s ochranou přírody, ani s komunitními zájmy.

Podle organizací zabývajících se ochranou přírody i ochranou klimatu bez rozsáhlé výstavby solárních a větrných

elektráren, bez udržitelného využívání energie biomasy a bez ostatních obnovitelných zdrojů není možné vyřešit klimatickou krizi ani dosáhnout energetické bezpečnosti a nezávislosti na Rusku či jiných nedemokratických režimech. Stejně důležitá je však také ochrana přírodních zdrojů, ekosystémů i krajiny v ČR jako součást řešení kritického úbytku biodiverzity, pohlcování uhlíku i zajištění obživy lidí.

Ekologické organizace navrhují v první řadě odstranit bariéry a zbytečnou administrativu a maximálně zjednodušit proces povolování OZE (např. fotovoltaika do 100 kW bez licence na výrobu elektřiny a

bez ohlášení stavby). Dále je nutné umožnit fungování komunitní energetiky a sdílení vyrobené elektřiny mezi členy energetických společenství, odstranit bariéry pro připojování do distribuční soustavy nebo také zjednotit pravidla památkové ochrany, aby zbytečně nevyklučovala instalaci střešních fotovoltaik plošně.

Pro velké pozemní instalace fotovoltaických elektráren nad 1 MW a větrné elektrárny nad 10 m výšky je nutné rozdělit ČR na plochy, kde je výstavba takových elektráren vyloučena (no-go zóny), území, kde je potřeba jednotlivé projekty posoudit, ale projekty zde nelze plošně zakázat a území, kde se s výstavbou počítá a kde bude povolování výrazně zjednodušené a půjde jen o stanovení konkrétních podmínek (zóny rozvoje či go-to zóny).

I v případě zón rozvoje (go-to zón) se musí zohlednit migrační koridory zvířat, ochrana maloplošných chráněných území uvnitř zóny, prostupnost krajiny atp. Zóny rozvoje musí být začleněny do Politiky územního rozvoje ČR, Územního rozvojového plánu, Zásad územního rozvoje krajů ČR a územních plánů obcí. Řízení o jednotlivých stavbách by mělo běžet v režimu zákona č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací (liniový zákon). Ekologické organizace také navrhují zavedení ekonomické motivace pro obce v go-to zónách, případně jejich obyvatele například skrze rozpočtové určení daní nebo skrze dodávky energie, případně podílem na zisku. Navrhují také vrátit účast veřejnosti na rozhodování o dopadech staveb (nejen OZE) na životní prostředí v rámci novely Stavebního zákona, aby byl prostor pro vypořádání připomínek veřejnosti v režimu Jednotného environmentálního stanoviska.

Ekologické organizace se také shodly, že podporují využívání biomasy (vč. bioplynu jako jedné z forem) jako obnovitelného zdroje, který hraje důležitou (byť ne výlučnou) roli v zajištění tepla a stabilizaci elektroenergetické soustavy postavené na fluktuujících zdrojích, jako je fotovoltaika a vítr. Žádají však, aby MŽP zajistilo analýzu pro udržitelné využití biomasy v České republice se zohledněním potravinových, materiálových a energetických potřeb obyvatel, šetrného využívání přírodních zdrojů (ochrana půdy a vodních zdrojů) i dalších mimoprodukčních funkcí krajiny (průchodnost krajiny, biodiverzita).

Teprve na základě této strategie lze pak stanovit jasné limity čerpání biomasy pro energetické účely s ohledem na ochranu lesů, uchování v lesích uloženého uhlíku, ochranu půdy atd. a stanovit limity spotřeby pro jednotlivé kraje i menší územní celky.

Anna Kárníková, ředitelka Hnutí DUHA, organizace zabývající se ochranou přírody i transformací energetiky, říká: *“Změna klimatu ohrožuje lidskou společnost, ale i rozmanitost přírody či půdy. Musíme co nejrychleji snížit emise skleníkových plynů, a to bez masivního rozvoje obnovitelných zdrojů prostě není možné. Zároveň je potřeba rizika spojená s výstavbou a využíváním obnovitelných zdrojů minimalizovat, a proto musíme co nejvíce zjednodušit instalaci a připojování těch bezproblémových a malých a pro velké větrné a solární elektrárny zároveň vyčlenit zóny rozvoje, kde bude jejich povolování rychlé a jednoduché. V případě biomasy je nutné nastavit jasné limity, aby v lesích a půdě zůstalo dost živin.”*

Zdeněk Vermouzek, ředitel České společnosti ornitologické, říká: *“Musíme využít přesných znalostí o rozšíření druhů a rozvoj OZE směřovat tam, kde budou jeho dopady na přírodní rozmanitost akceptovatelné. Krize přírodní rozmanitosti a krize klimatická ohrožují naši společnost a ekonomiku*

společně, snahou o řešení jedné nesmíme prohloubit negativní dopady té druhé.”

Alžběta Procházková, WWF-CEE, říká: *“Rychlé zavádění OZE je nutností. Je ale třeba vyvarovat se chybných kroků, které by vedly k poškozování životního prostředí jako například v minulosti nekritická podpora bionafty aj. A není času nazbyt. Pokud si nepospíšíme, bude docházet k chybám dřív, než stačíme pravidla nastavit.”*

Společná tisková zpráva Klimatické koalice, Zeleného kruhu a WWF

VYŠLO

Rozvoj obnovitelné energie v Česku do roku 2030

Studie, která vznikla ve spolupráci Fakt o klimatu a Frank Bold, ukazuje, že je realistické zdvojnásobit podíl obnovitelné energie v ČR do roku 2030, a přibližuje, jakým způsobem toho lze dosáhnout.

Invaze Ruska na Ukrajinu posílila a urychlila snahy Evropské unie o snižování emisí skleníkových plynů, tlak na transformaci evropské energetiky a přidala novou dimenzi energetické bezpečnosti. V reakci na válku představila Evropská komise v květnu 2022 návrh ambicióznějších plánů na zvyšování podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě energie spolu s cíli na snižování spotřeby energie.

Podíl obnovitelné energie ČR na konečné spotřebě je dnes asi 17 %, naprostá většina této energie pochází z různých forem biomasy. Jak ale ukazuje naše nejnovější studie, výrazně navýšit výrobu i spotřebu energie z obnovitelných zdrojů (a tím také splnit cíle a závazky ČR v rámci EU do roku 2030) je možné.

Pro dosažení 33% podílu OZE v roce 2030 je klíčový rozvoj solární a větrné energetiky, zvýšení energetické účinnosti a další rozvoj využití udržitelné biomasy. Solární a větrné zdroje mají v ČR mnohonásobně větší potenciál (viz potenciály sluneční a větrné energie), než

nyní využíváme, a zároveň jsou dnes už celosvětově nejlevnějším zdrojem elektřiny. V naší studii dokládáme, že jen energie ze slunce a větru může do roku 2030 zvýšit podíl obnovitelné energie v Česku o 6,2 procentního bodu. Další 5,8 p. b. dokážeme získat zvýšením energetické účinnosti, tedy hlavně zateplováním, výrazně vyšším využitím tepelných čerpadel a rozvojem elektromobility. A konečně: ačkoli má biomasa své limity a hraje v dalším rozvoji obnovitelné energetiky jen okrajovou roli, využíváním udržitelné biomasy (včetně biomasy cíleně pěstované) je možné získat další 4 p. b.

O hlavních překážkách dosažení vyššího podílu obnovitelných zdrojů v ČR do roku 2030 mluví Jan Krčál z Fakt o klimatu: *„Útok Ruska na Ukrajinu postavil evropské snahy o ochranu klimatu do zcela nového světla. Válka dala snahám Unie o odklon od spalování fosilních paliv ještě rozměr energetické bezpečnosti kontinentu a zásadním způsobem jej urychlila.“*

„Z naší studie vyplývá, že dokážeme do roku 2030 získávat z obnovitelných zdrojů celou třetinu naší spotřeby. K tomu nám pomohou úspory a biomasa, ale především rozvoj obnovitelné energie ze slunce

a větru. Fotovoltaika zažívá v posledním roce velký rozmach. Jak ale ukazují naše data, je potřeba podobně nastartovat i rozvoj energie větrné.“

Důležitý kontext doplňuje Laura Otýpková z Frank Bold: „Poslední rok byl pro obnovitelné zdroje velkým oživením po letech stagnace. Ekonomické i geopolitické okolnosti jejich rozvoj významně urychlily a přidala se i legislativa, která usnadnila zejména pořízení menších solárních elektráren na střechy domů. Čekají na nás ale další úkoly – vláda si musí stanovit ambiciózní cíl pro rozvoj obnovitelných zdrojů ve svých strategických dokumentech. K jeho naplnění budou potřeba další legislativní změny – otevření energetického trhu novým hráčům a zavedení chytrých řešení v měření i optimalizaci spotřeby a výroby.“

„Z naší studie zároveň vyplývá, že pro rychlý rozvoj energie z větru a slunce, tedy k dosažení deklarovaných cílů, jsou dnes hlavními překážkami především legislativa a dostupnost přenosové a distribuční infrastruktury.“

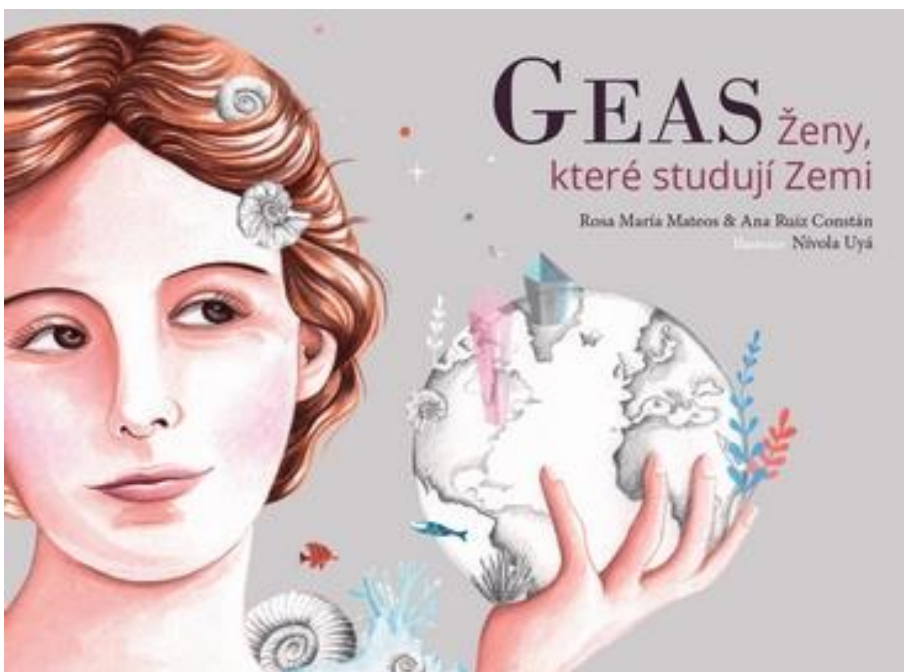
Zadavatelem studie je TOPAZ z. s. Odborný obsah zpracoval autorský tým, zadavatel pro tuto analýzu pouze stanovil klíčové otázky.

Studie ke stažení: <https://www.faktaoklimatu.cz/studie/2023-rozvoj-obnovitelne-energie-v-cesku-do-2030>

Tisková zpráva Fakt o klimatu a Frank Bold

Ženy, které studují Zemi

Dvanáct příběhů světově významných vědkyň různorodých geovědních specializací je soustředěno v půvabně ilustrované publikaci „GEAS Ženy, které studují Zemi“, vydané Českou geologickou službou. Jde o českou verzi původně španělského textu, vzniklého pro projekt Evropské federace geologů s názvem ENGIE. Za českou stranu byla za řešení projektu zodpovědná Česká asociace ložiskových geologů. Celoevropský projekt ENGIE si kladl za cíl podnítit ke studiu geologie dívky od 14 do 18 let, a pro tuto cílovou skupinu vznikla

i brožura GEAS. Slovo GEAS použily španělské autorky brožury jako symbol všech žen, které se věnovaly studiu Země. První část onoho složeného slova pochází z řeckého γαῖα (Gaia), španělsky Gea. Bylo to jméno bohyně Země v řecké mytologii. Druhá dvě písmena jsou zvolena na počest geoložek, neboť slovo geoložky ve španělštině zní geólogas. Publikace je k dostání v Geologickém knihkupectví ČGS a v [e-shopu ČGS](#). Čtenářům je volně k dispozici i [online verze](#) v jedenácti jazycích včetně češtiny.

Klára Froňková, Česká geologická služba

Den proti úložišti na všech lokalitách posedmé

V čase, kdy probíhá povolování průzkumných území pro geologické práce pro hledání hlubinného úložiště vysoceradioaktivních odpadů a Parlament bude projednávat zákon „o úložišti“ v podobě, která dotčeným samosprávám nevyhovuje, uspořádaly obce i spolky 7. ročník společného Dne proti úložišti. V sobotu 15. dubna se na vybraných lokalitách ve spolupráci s Platformou proti hlubinnému úložišti uskutečnila celá řada veřejných akcí, které připomněly závažnost situace a postoj vedení i obyvatel ohrožených obcí.

Antonín Seknička, mluvčí Platformy proti hlubinnému úložišti a místostarosta obce Cejle řekl: „V období zkracování termínu výstavby a naopak dlouhého odkládání přijetí smysluplného zákona a také v čase neochoty řešit jiný způsob nakládání s vyhořelým palivem, jsou zahajovány práce na upřesnění místa mimořádné a nevratné stavby, kterou hlubinné úložiště je. Dle názoru Správy úložišť se vše dá stihnout a času je dost, tak proč se nenajde čas na zohlednění potřeb obcí z vybraných lokalit?“

Podrobnosti k akcím Dne proti úložišti na jednotlivých lokalitách naleznete na webových stránkách www.platformaprotiulozisti.cz a www.nechcemeuloziste.cz .

Lokalita Březový potok – setkání na náměstí v Horažďovicích

Lokalita Březový potok – společný postoj vedení deseti obcí

Lokalita Hrádek – starosta Dolní Cerekve informuje na místě plánovaného povrchového areálu

Lokalita Hrádek – informační bod o úložišti

Lokalita Horka – shromáždění v zámeckém parku v Budišově

Lokalita Janoch – protestní shromáždění u tvrze Býšov

Edvard Sequens s využitím tiskové zprávy Platformy proti hlubinnému úložišti a fotografiemi od organizátorů akcí

Poslanci rozhodli: občané budou při povolování staveb chránit jen stromy a chráněné druhy. Pište senátorům!

Poslanci schválili ve třetím čtení novelu stavebního zákona a souvisejících zákonů. Hlasovali i o jednotlivých pozměňovacích návrzích. Dva z nich se zásadně týkaly práv všech občanů, resp. jejich práva vyjádřit se v procesu povolování staveb v případě, že mají dopady na přírodu a krajinu.

Poslanci dali přednost pozměňovacímu návrhu, který veřejnosti umožní vznášet námítky v případě, že je plánováno kácení stromů či výjimka z chráněných druhů. Druhý pozměňovací návrh, který by umožnil veřejnosti podávat námítky ve prospěch ochrany přírody a krajiny při povolování staveb v plném rozsahu, označili poslanci, kvůli formální chybě, za nehlasovatelný. Balíček zákonů nyní čeká projednání v Senátu.

“Bohužel se při načtení stala formální chyba a pozměňovací návrh, který by vrátil práva veřejnosti, tak nemohl být vůbec hlasován. Poslanci ale mohli vrátit zákon do druhého čtení a příslušný pozměňovací návrh načíst znovu správně. Schvalování zákona by se tak zdrželo o pár týdnů. Poslanci ale nevyslyšeli apel 150 spolků a tisíců aktivních občanů, kteří jim kvůli tomu psali. Svým přístupem ukázali, že nepovažují občanskou společnost v ochraně životního prostředí za partnera,”

komentuje průběh schvalování Anna Vinklárková z organizace Arnika.

Návrh, připravený skupinou poslanců ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, který umožní veřejnosti vyjádřit se v případě kácení stromů či výjimek z chráněných druhů, podpořili poslanci všech

poslaneckých klubů jednohlasně, proti nebyl nikdo. Podle názoru ekologických organizací je to ale nedostatečná úprava, která veřejnosti bere možnost vyjádřit se v případech, kdy dochází k zástavbě louky, ničení potoka, rybníku, mokřadu či jiným zásahům do krajiny.

“Veřejnost má mít právo vyjádřit se k záměrům, které ovlivňují životní prostředí zejména proto, že podle Listiny základních práv má každý z nás právo na příznivé životní prostředí. Ale důvodů pro zapojení veřejnosti je více. Patří sem detailní místní znalost, kterou často stavebník ani úřad nemohou mít, větší transparentnost rozhodování úřadu a s tím spojená prevence korupce,” uvedla Petra Kolínská ze Zeleného kruhu.

Nyní je možná náprava ještě v Senátu. Podpoří senátoři obnovu práva veřejnosti na ochranu přírody a krajiny? A to ve všech oblastech uvedených v zákoně o ochraně přírody a krajiny, tedy bez omezení rozsahu na dvě položky (stromy a chráněné druhy)? [Napište jim!](#)

Podle tiskové zprávy Arniky a Zeleného kruhu

Veteranizace

Na našem podzimním semináři „Stromy a hmyz“ vyvolal velkou pozornost příspěvek Lukáše Čížka z Entomologického ústavu AV ČR, který se mimo jiné věnoval i tzv. veteranizaci stromů. V podstatě jde o způsob vytváření specifických mikrobiotopů pro zvláště chráněné druhy či ohrožené hmyzu, které jsou v přírodě vázané na staré stromy. V přírodě vznikaly tyto mikrobiotopy přirozenou cestou, to však ještě byly staré stromy přirozenou součástí krajiny, čemuž později učinilo přítrž intenzivní lesnictví.

V praxi vypadá veteranizace stromů poměrně drasticky a nepochybně s sebou přináší řadu rizik. Pokud k ní přistoupíme, musíme se připravit na negativní reakce veřejnosti a určitě i řady ochránců přírody. Zásahy proto musí být dobře připravené, patřičným způsobem povolené a veřejně vysvětlované. Právě obhájení veteranizace ve veřejné diskusi považuji za klíčové. Proto jsem uvítal článek kolegy Martina Škorpíka, entomologa ze Správy Národního parku Podyjí, který sepsal článek pro Ekolist, z něhož se zájemci dozvědí více informací (najdete ho zde: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/priprava-stromovych-mikrobiotopu-pro-mizejici-druhy-hmyzu-v-np-podyji>).

Veteranizaci stromů nemůže rozhodně provádět kdokoli a kdekoli. Je třeba pro ni získat příslušné výjimky ze zákona. Pokud je totiž nemáte, hrozí vám zcela jistě pokuta za poškozování stromů. V řadě oblastí ČR se však brzy může stát veteranizace poslední šancí na přežití pro ohrožené druhy, z nichž lesnické hospodaření, kácení starých stromů v alejích, parcích nebo na hrázích brzy udělá bezdomovce.

Jiří Řehounek

Satelit u Mokré přišel o regulační plán

Rekreační satelit u osady Mokrá, která spadá pod Černou v Pošumaví, má další problém. Poté, co krajský úřad v únoru poslal tento developerský projekt do celého procesu posuzování vlivu na životní prostředí (EIA), rozhodl nyní tentýž úřad po přezkumném řízení o zrušení regulačního plánu Mokré. Podle krajského úřadu byl regulační plán zrušen pro nezákonnost a nepřezkoumatelnost. Přezkum inicioval spolek Příroda pro Mokrou. Podrobnosti připravujeme do příštího Ďáblíka.

Jiří Řehounek

Jihočeští vědci volají po ochraně Jiřické nádrže, kterou devastuje komerční rybolov

Velké obavy o osud Jiřické nádrže (Pohořského rybníka) v jádrové části Přírodní památky Novohradské hory mají hydrobiologové z Biologického centra Akademie věd ČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích spolu s dalšími odborníky a veřejností. Tento jedinečný horský ekosystém malé říčky (Pohořský potok) a přibližně dvě stě let starého rašelinného rybníka se ještě donedávna vyznačoval čistou vodou a neporušenými přírodními poměry s původními druhy vzácných živočichů, včetně ohrožené střevele potoční. Komerční rybolov a vysazování velkých dravců, které se v nádrži v současné době provozuje, však významně ničí původní společenstva ryb i obojživelníků. Odborníci proto apelují na Krajský úřad Jihočeského kraje, aby Jiřická nádrž získala patřičnou ochranu a byla zahrnuta do připravované Přírodní památky Pohoří na Šumavě. K tomu založili také petici, v níž se mohou vyjádřit svým podpisem i občané.

Podle jihočeských odborníků, kteří sledují povodí Jiřické nádrže už více než dekádu, je charakter, biologická hodnota a ekologická významnost této nádrže v jádrové části Přírodního parku Novohradské hory (téměř 900 m n. m.) na podobné úrovni, jako je tomu u rašelinného jezera Laka na Šumavě. Tomu bohužel neodpovídá úroveň ochrany unikátního ekosystému Pohořského potoka a Jiřické nádrže s původními populacemi střevele potoční a pstruha obecného. V České republice se jedná o jeden z mála systémů, kde střevele přirozeně využívají nejen tekoucí vody (Pohořský potok), ale i vody stojaté (Jiřická nádrž), a to velmi dynamickým způsobem v závislosti na panujících podmínkách.

Nechránit tuto nádrž je proti všem moderním vědeckým konceptům

Jiřická nádrž bohužel v současné době postrádá jakýkoliv stupeň efektivní ochrany před nevhodným komerčním využitím. „*To, že je tato horská rašelinná nádrž vedena jako obyčejný rybník, je těžko pochopitelné, neboť v kontextu jejího povodí a oživení ohroženými druhy ryb to vůbec neodpovídá realitě,*“ shodují se Dr. Jiří Peterka, Prof. Jan Kubečka a Prof. Karel Šimek z Hydrobiologického ústavu Biologického centra (BC) AV ČR. Nezahrnout tuto nádrž do plánované úpravy přírodní památky je podle odborníků proti všem moderním vědeckým konceptům napojení řeka-jezero (rybník), protože prostředím povodí

Pohořského potoka a vodních cest je vlastně zajištěna biodiverzita v těchto otevřených a propojených rašelinných ekosystémech. V horní části nádrže se navíc nyní vyskytuje i zvláště chráněný bobr evropský.

„Je proto zarážející, že tato unikátní nádrž s charakterem přírodního horského jezera, která je centrálním integrujícím prvkem povodí všech rašelinišť v návrhu přírodní památky Pohoří na Šumavě, není do návrhu zahrnuta,“ doplňuje Prof. Jaroslav Vrba z Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Nepůvodní druhy rybích dravců pustoší původní střevle a pstruhy

Jiřická nádrž je nyní v pronájmu soukromé firmy. Aktuálně praktikovaný systém komerčního rybolovu narušil křehkou rovnováhu zdejšího ekosystému. Do nádrže byly vysazeny zcela nepůvodní druhy jako sibiřští jeseteři v délce až jeden metr, amuři o váze 8 kg nebo štiky. Zejména štiky jsou schopny se vytrít i v této horské nádrži, nejsou v tomto pstruhovém povodí přirozeným druhem a jsou velmi agresivními predátory, kteří pustoší původní populace střevle potoční a pstruha obecného i v přítocích. Na referenčních lokalitách Pohořského potoka, které Hydrobiologický ústav BC AV ČR dlouhodobě sleduje, již nelze střevli ani spatřit. Navíc všechna voda z Jiřické nádrže je teď odváděna přes vypustní zařízení, a přirozené migrační cesty ohrožených druhů ryb přes přeliv rybníka byly tudíž zcela přerušeny. Přítomnost velkých dravců se negativně dotkne i populací čolka horského, který se hojně vyskytoval v horní části Jiřické nádrže a v přilehlých tůňkách a oddělených původních meandrech Pohořského potoka.

„Současná umělá rybí obsádka je naprosto nevhodná do prostředí Přírodního parku Novohradské hory, jehož toky odpovídají svým charakterem pstruhovému pásmu. Velké ryby jako jeseteři s délkou až 120 cm a kapři a amuři s váhou až 20 kg nenajdou v prostředí nádrže dostatek přirozené potravy a musí být dokrmovány, což jen zrychluje devastaci původních společenstev ryb, která se v tomto systému vyvíjela po staletí a měla by tudíž být objektem zvýšené ochrany. Vysazování dravců jako je štika do čistě „pstruhových vod“ s velkým podílem ohrožené střevle potoční je dokonce i v příkrém rozporu s pravidly rekreačního rybolovu provozovaného na pstruhových vodách,“ říkají Dr. Peterka a Prof. Jan Kubečka.

Velmi kontroverzní je i oplocení celé nádrže a přilehlých luk, což znemožňuje přístup k vodní ploše a omezuje turistické využití této jádrové části Přírodního parku Novohradské hory.

Společenské priority a kvalita vody

Odborníci rovněž upozorňují na to, že nádrž není izolovaný systém, jako např. louka, ale otevřený krajinný prvek, resp. vodní útvar propojující rozsáhlé povodí chráněných rašelinišť s povodím řeky Malše a přirozené migrační cesty původních druhů ryb.

Další společenskou prioritou je udržení kvality vody v přítocích řeky Malše a co nejnižšího zatížení vodárenské nádrže Římov fosforem z povodí Novohradských hor. Podobné projekty s dokrmováním nepůvodních druhů ryb zcela zásadně narušují přírodní poměry v povodí dotčeného území v Přírodním parku Novohradské hory a přispívají i ke zvýšenému odnosu fosforu.

Tisková zpráva Biologického centra AV ČR

Elektronickou ePetici je možné podepsat on-line na Portálu občana:

<https://portal.gov.cz/e-petice/335-petice-za-pripojeni-jiricke-nadrze-do-prirodni-pamatky-pohori-na-sumave-v-navrhu-planu-pece-na-obdobi-20232032>

Pro elektronický podpis je potřeba mít založenu elektronickou Identitu občana (např. bankovní identita, eObčanka).

Tištěnou petici je možné podepsat na recepcích Biologického centra AV ČR v Branišovské ulici 31 a v ulici Na Sádkách 7 v Českých Budějovicích, též v kanceláři Cally, Fráni Šrámka 35, České Budějovice.

Pokud chcete petici šířit a sbírat podpisy, můžete si ji stáhnout zde: [Petice](#), [Petiční arch](#) Petiční archy prosím doručte na recepci Biologického centra AV ČR do 15. 5. 2023.

Hlaste informace o uhynulých raccích. Šíří se u nich ptačí chřipka

V posledních týdnech byly na více lokalitách v ČR zjištěny hromadné úhyny racků chechtavých. Národní referenční laboratoř pro ptačí chřipku v SVÚ Praha potvrdila u vyšetřených ptáků vysoce patogenní subtyp viru ptačí chřipky H5N1. Zatímco v minulých měsících i letech tento subtyp napadal u volně žijících ptáků především labutě a v menší míře i další vodní ptáky (kachny, husy, volavky), tento poslední genotyp H5N1 je vysoce infekční pro racky, a to především racky chechtavé. Vzhledem k jejich koloniálnímu způsobu života se u nich nákaza velmi rychle šíří.

Pokud u vody zaznamenáte 5 a více mrtvých racků (nebo dalších vodních druhů ptáků), prosíme, vložte informace a foto do formuláře pro záznam ptačích chorob [ZDE](#).

Sledovat rozšíření chorob je důležité pro ochranu i výzkum. Pomozte s jejich mapováním. Pro vkládání pozorování lze také alternativně využít [faunistickou databázi avif](#).

Je žádoucí uhynulé ptáky vyfotit (ale nedotýkat se jich ani s nimi nemanipulovat) a informovat e-mailem místně příslušnou [krajskou veterinární správu](#), pokud jste nákazu zaznamenali na nové lokalitě mimo dosud známá ohniska.

Známymi ohnisky ptačí chřipky u racků chechtavých v roce 2023 jsou zatím Mutěnické rybníky (Hodonínsko, Jihomoravský kraj), Hobšovický rybník (Kladensko, Středočeský kraj), Zámecký rybník (Kroměřížsko, Olomoucký kraj), Vrbenské rybníky (Českobudějovicko, Jihočeský kraj) Dobříň (Litoměřicko, Ústecký kraj). Omezení chovu drůbeže v těchto lokalitách veterináři nechystají vzhledem k tomu, že ptačí chřipka byla zjištěna jen u volně žijících ptáků.

Současná ptačí chřipka vypukla v listopadu 2021 v Indii, kde uhynulo 300 jeřábů panenských. Následoval úhyn 5000 jeřábů popelavých v Izraeli v prosinci 2021. Zakrátko byl virus ptačí chřipky prokázán ve většině evropských zemí. Naprosto katastrofální je její dopad na populace mořských ptáků.

Nizozemsko ztratilo během několika týdnů až 80 % své hnízdní populace rybáků severních. Velká Británie zaznamenala hromadné úhyny mořských ptáků v mnoha hnízdních koloniích včetně největší světové kolonie terejů bílých na skotském ostrově Bass Rock. Podobné masivní úhyny zaznamenala i Severní Amerika a třeba na pobřeží Kanady moře vyplavilo více než 8000 mrtvých terejů bílých. Hnízdění v těsně nahloučených koloniích je pro mořské ptáky typické a pro šíření ptačí chřipky bohužel optimální.

Zabránit šíření viru ptačí chřipky je extrémně náročné. Kromě jiného je nezbytné podrobně monitorovat ohniska nákazy a odstraňovat mrtvé ptáky, virus totiž v uhynulých jedincích přežívá několik dní až týdnů, a může tak nakazit další ptáky v okolí či mrchožrouty.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno)

Boubínský prales vydal další tajemství. Výskyt vzácných druhů hub souvisí se způsobem smrti stromů

Mykologové, pedologové, dendrochronologové a další specialisté zkoumající spontánně se vyvíjející přírodní ekosystémy, vyrazili v letech 2021 a 2022 do jádra Boubínského pralesa. Cílem jejich bádání bylo mimo jiné zjistit, zda a jak se liší společenstva hub, osídlující nastojato odumřelé smrky ve srovnání s těmi, jež se vyvrátily zaživa. Vědecký projekt přinesl řadu překvapení včetně nálezů velmi vzácných hub.

Jádro pralesa je známé obrovskou rozmanitostí hub. Mykologové tu registrují více než tisícovku druhů s výraznými plodnicemi, z nichž stovky patří mezi vzácné. Ovšem každý další monitoring přináší nová zjištění a nalezení dalších, dosud zde neznámých druhů. Některé mají velmi malé plodnice a byly dlouhodobě přehlížené, jiné nálezy se týkají i druhů s výraznými plodnicemi.

„Náš tým se v posledních letech zaměřoval na reakci horského pralesa na extrémní narušení vichřicí, po kterém typicky následuje gradace lýkožrouta smrkového a fragmentace lesa v důsledku různých managementových opatření. Konkrétně jsme chtěli zjistit, jak způsob úmrtí stromu – nastojato odumřelé stromy versus zlomy a vývraty – souvisí s druhovým složením houbových společenstev, která se na kmenech vyvíjejí,“ vysvětluje řešitel projektu Pavel Šamonil z Výzkumného ústavu Silva Tarouci.

„Vybrali jsem celkem 60 smrkových kmenů. Polovinu z nich tvořily stojící a padlé souše v různých stádiích rozkladu. Druhou skupinu reprezentovaly kmeny, které se vyvrátily zaživa. Na těchto kmenech jsme podrobně prozkoumali druhové složení houbových společenstev. Na šesti desítkách smrkových kmenů jsme našli 312 druhů hub, přičemž na jednom kmeni bylo zaznamenáno až 49 druhů,“ doplňuje detailní výsledky vedoucí mykologické skupiny Jan Běťák.

Co se konkrétních vzácných druhů týče, zásadní je znovunalezení ikonického pralesního druhu choroše ohňovce rezavohnědého. Jedná se o typický glaciální relikv, který se v Evropě mimo Skandinávii, ruskou tajgu a Bělověžský prales do současnosti zachoval pouze na několika lokalitách ve vyšších pohořích (Alpy, Vysoké Tatry, Šumava, Novohradské hory) s přirozeným výskytem smrku, který je jeho hlavní hostitelskou dřevinou.

„Ohňovec rezavohnědý byl u nás prvně nalezen v roce 1964 právě v Boubínském pralesu a od té doby zde byl pravidelně evidován. Na poslední nález z roku 1995 se však i přes pozdější intenzivní a cílené pátrání dlouho nedařilo navázat. Teprve v roce 2020, po dlouhém čtvrtstoletí byl, při cíleném hledání znovu objeven, a to hned na několika tlejících kmenech,“ zmiňuje Jan Běťák.

„Tato houba vytváří barevně nenápadné, často však plošně rozsáhlé rozlité plodnice v různých odstínech hnědé barvy, od purpurově hnědé v mládí, až po tmavě čokoládově hnědou ve stáří. Až metrové plodnice se objevují na relativně tvrdém dřevě jen několik málo let po pádu stromu, a na kmeni vytrvávají většinou po dobu dvou až tří let. Rozhodně se nejedná o atraktivně vypadající houbu, je ale nesmírně vzácná,“ popisuje Pavel Šamonil.

Ohňovec rezavohnědý má velmi specifické ekologické nároky – jeho plodnice vyrůstají téměř výhradně na kmenech, které uschly nastojato a dlouho stály jako souše. Navíc tento druh sám o sobě významným způsobem ovlivňuje vývoj celého společenstva hub, které se spolu s ním na osídleném kmeni vyskytuje. Kupříkladu severský choroš *Skeletocutis delicata*, další velmi vzácný druh, který byl během tohoto výzkumu na Boubíně nalezen poprvé mimo boreální Eurasii, roste pouze na starých plodnicích ohňovce rezavohnědého nebo v jejich těsné blízkosti. Jmenované příklady jasně dosvědčují, jak důležité je ponechávání mrtvého dřeva v lesích spontánním rozkladným procesům, pokud možno v co nejpestřejší struktuře. Každý typ substrátu může být klíčový pro jiné druhy hub.

„Provázanost mezi životním příběhem stromů a společenstvem hub je prokázána. Nastojato odumřelé smrky, ponechané samovolnému rozkladu a následně i pádu hostí specifické společenstvo hub, které se významně liší od společenstva zaživa vyvrácených stromů. Společenstvo vázané na smrky, které v minulosti stály jako souše, je zároveň mimořádně druhově pestré a slouží jako nenahraditelné útočiště pro některé vzácné a ohrožené druhy hub,“ shrnuje Jan Běťák

„V tomto případě evidentně platí, že je rozdíl, zda stojící souši pokácíme nebo necháme přirozeně tlít nastojato a potom spadnout. Příroda nám jasně ukazuje, že i různé druhy smrti a posmrtného vývoje stromů dávají život odlišným druhům a celým společenstvům organismů. Různé životní příběhy stromů jsou pro celý ekosystém lesa obohacující. Z toho důvodu se snažíme nekácet souše na mnoha místech Šumavy, nejen v Boubínském pralese. Jedině tak můžeme nastartovat a nechat rozvinout přirozený vývoj tohoto nádherného lesního komplexu,“ zakončuje ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Tisková zpráva Správy NP Šumava (redakčně upraveno a kráceno)

Mají rysové na Šumavě naději na přežití? Faktorů ohrožujících jejich populaci je stále mnoho

Česko-bavorsko-rakouská (označovaná také jako šumavská) populace rysů od svého založení ztratila asi čtvrtinu ze své genetické diverzity, zjistili vědci na základě genetického monitoringu. Naději do budoucna dává fakt, že v posledních 20 letech se pokles téměř zastavil, ale populace rozhodně vyhráno nemá. Její další osud závisí především na lidech a jejich přijetí této vzácné šelmy zpět do české přírody, kam nepochybně patří.

Rysové byli v minulosti na našem území zcela vyhubeni. Návratu této šelmy do Česka významně napomohlo vypuštění (reintrodukce) rysů v 70. a 80. letech minulého století na Šumavě a v sousedním Bavorském lese. Okraj druhé, původní karpatské populace, k nám v současnosti zasahuje na území CHKO Beskydy na východě republiky. Získat informace o stavu obou populací této vzácné a skrytě žijící šelmy je pro vědce a ochranáře obtížné. Naštěstí v současnosti existují sofistikované metody, které s monitoringem pomáhají.

Jednou z nich je i využití neinvazivně získaných genetických vzorků, například trusu nebo chlupů rysů nalezených v terénu. *„Sběr neinvazivních vzorků je poměrně náročný proces, který vyžaduje spoustu času v terénu a spolupráci různých organizací. Jedná se i o ukázkou tzv. občanské vědy, kdy koordinovaná práce mnoha dobrovolníků, např. Rysích hlídek, pomáhá odborníkům sbírat údaje o výskytu ohrožených druhů,*

„která jsou důležitým podkladem pro jejich další ochranu,“ vysvětluje Barbora Gajdárová z Ústavu biologie obratlovců AV ČR (ÚBO AV ČR) a hlavní autorka studie publikované v časopisu *Global Ecology and Conservation*.

„Česko-bavorsko-rakouská populace byla stejně jako mnohé další reintrodukované populace v západní a střední Evropě založena z poměrně malého počtu vypuštěných rysů a je od ostatních populací izolovaná, což potvrdil náš výzkum. To může vést k vyššímu riziku páření mezi blízkými příbuznými jedinci (inbreeding), a tedy k projevům škodlivých mutací. Dalším neblahým důsledkem může být omezení adaptivního potenciálu populace. Laicky řečeno, rysové se nebudou umět přizpůsobit změnám prostředí, které mohou v budoucnosti nastat, nebo mohou mít sníženou schopnost odolat novým nemocem,“ vysvětluje Jarmila Krojerová, vedoucí genetického monitoringu rysa z ÚBO AV ČR.

I v důsledku toho dnes sílí v západní a střední Evropě snahy tyto reintrodukované populace posílit vypouštěním nových rysů odchycených v jiných oblastech výskytu nebo pocházejících z chovů v zoologických zahradách. Takto zásadní managementová opatření ale nelze přijmout bez znalosti skutečného stavu a stupně ohrožení populace, s čímž může pomoci právě genetika.

„Ačkoliv naše výsledky potvrdily nízkou genetickou diverzitu populace, překvapivým zjištěním bylo, že ke ztrátě asi 25 % genetické diverzity došlo v průběhu prvních 15 let po jejím založení a v posledních 20 letech se již populačně-genetické parametry moc nemění,“ říká Jarmila Krojerová. Sledování změn genetické variability v čase se tak jeví jako zásadní, lépe vypovídá o tom, nakolik je populace aktuálně ohrožena a zda je nutné do ní uměle zasahovat. Neuvážený zásah by totiž mohl křehkou rovnováhu v populaci narušit. Genetická data zatím neukazují, že by byl umělý zásah nutný.

Protože rys je ohrožený a málo početný druh, který navíc žije skrytým způsobem života, získat genetické vzorky, které by pokryly delší časovou periodu, bylo velkou výzvou. „Snažili jsme se získat DNA ze všech možných zdrojů. Izolovali jsme rysí DNA nejen z trusu a chlupů ale také ze stěru slin, které rys zanechal na své kořisti, z moči zachycené v trávě nebo na sněhu, z kapek krve ze stop rysa, nebo například z klíštěte nalezeného v rysím brlohu,“ popisuje sběr genetických vzorků Barbora Gajdárová a pokračuje: „Současně byly sbírány také tkáňové či krevní vzorky ze sražených či uhynulých nebo odchycených rysů. Asi největší výzvou pak bylo získat starší vzorky z let 1984–2013, kdy ještě neprobíhal systematický sběr genetických vzorků. Nakonec se ale díky spolupráci s muzei podařilo získat vzorky DNA z lebek, kožešin a koster rysa z asi dvou desítek exemplářů, čímž jsme pokryli celé období existence této populace, tedy zhruba 35 let.“

Legislativní ochrana česko-bavorsko-rakouské populace od dob jejího založení a větší počet zakládajících jedinců, vypuštěných postupně v průběhu dvou desetiletí nejdříve na bavorské (5-9 rysů) a pak na české (17 rysů) straně hranice, pravděpodobně sehráli významnou roli v tom, že je populace v lepším stavu než některé jiné reintrodukované populace, jako např. dinárská ve Slovinsku a Chorvatsku. Zde nízký celkový počet šesti vzájemně příbuzných zakladatelů a legální lov po počátečním růstu populace

pravděpodobně způsobil pokles genetické diverzity a velikosti populace pod kritickou hranici. Dostal tak tuto populaci do spirály, která může vést až k jejímu vymření. Proto v současnosti probíhá její záchrana za pomoci vypouštění nových jedinců odchylených na Slovensku a v Rumunsku.

I když genetická diverzita v posledních letech významně neklesá, česko-bavorsko-rakouská populace je geneticky ochuzená a má nízkou efektivní velikost, odhadnutou ve studii na 21 jedinců. Populace se tedy z evolučně-genetického hlediska chová tak, jako by v ní žilo jen zhruba 20 zvířat, i když dle posledního sčítání, je to zhruba šestinásobek. „Abychom zabránili stejnému osudu, jaký potkal dinárskou populaci, je nezbytné udržet současný mírně pozitivní trend růstu populace a zabránit případnému poklesu početnosti jedinců v důsledku mortality způsobené člověkem,“ uvádí Elisa Belotti, zooložka z NP Šumava, který koordinoval velkou část přeshraničního sběru genetických vzorků v rámci nedávno skončeného projektu 3Lynx. Mortalita způsobená člověkem (pytláctví nebo stále častější srážky s vozidly) je v současnosti hlavním faktorem omezujícím další růst této populace a bránícím šíření rysů do navazujících vhodných biotopů.

„Pro udržení dlouhodobé životaschopnosti populace v takto geograficky limitovaném prostředí, je třeba zlepšit průchodnost krajiny a pomoci tak přirozenému propojení s okolními populacemi, aby došlo k přirozenému genovému toku, a tím ke zvýšení genetické diverzity. Tak by se populace mohla stát zcela soběstačnou a dobře fungující,“ dodává Josefa Volfová z Hnutí DUHA, které se na sběru vzorků rovněž podílelo.

Tisková zpráva (redakčně upraveno)

Dobrovolníci se mohou hlásit do dalších Týdnů pro krajinu a pomoci ekologickému zemědělství a poškozené krajině

Od Šumavy až po Moravskoslezské Beskydy mohou letos pomáhat dobrovolníci při deseti týdenních turnusech akce Týdny pro krajinu, které Hnutí DUHA pořádá už 26 let. Budou zachraňovat rašeliniště, revitalizovat třešňový sad či ochraňovat cenné louky. Pomáhat mohou také s odstraněním dopadů kůrovcové kalamity či s uzdravováním zemědělské krajiny. Lidé při Týdnech pro krajinu doposud odpracovali téměř 90 000 hodin. Odkaz pro přihlašování: <https://tydnyprokrajinu.hnutiduha.cz/>

Stále viditelnější problémy naší krajiny – dopady intenzivního zemědělství, lesy zničené kůrovcem i nešetrnou těžbou, chybějící krajínovorné prvky – přitahují k tématu velký zájem veřejnosti. I proto Hnutí DUHA už druhé léto po sobě rozšiřuje počet lokalit, na nichž může kdokoliv vlastníma rukama přispět k ochraně krajiny, na celkem deset. V itineráři zůstávají oblíbené a atraktivní lokality: Radějov v Bílých Karpatech, CHKO Jeseníky a revitalizace rašelinišť na Šumavě. Novinkou pro letošní ročník jsou turnusy v chráněných krajinných oblastech – v Beskydech a na Pálavě.

Zemědělskou krajinu budou účastníci ozdravovat při dvou týdenních turnusech na jihu Moravy –

v sociálním podniku Jasan u Velkých Hostěrádek a na Dobro-družném statku u Běhařovic na Znojemsku.

Pro zájemce o ochranu přírody z Ukrajiny, kteří v České republice našli azyl před ruskou agresí, je připravena týdenní revitalizace třešňového sadu na Olomoucku. Čeká je tu i program o širším kontextu ochrany krajiny u nás a možnostech dalšího aktivního zapojení.

Týdny pro krajinu tak podpoří výzvu Zachraňme lesy, která nyní spojuje více než 82 000 lidí v apelu na poslance a poslankyně, aby připravili lepší zákon o myslivosti, a kampaň Tohle žeru s více než 30 000 podpisy, která prosazuje změnu na podporu šetrných zemědělců a zdravé krajiny.

Akce se koná díky finanční podpoře desítek individualních dárek a dárců. Lidé se mohou k finanční podpoře šestadvacátého ročníku pomoci přírodě stále připojit na <https://tydnyprokrajinu.hnutiduha.cz/> (odkaz je externí). Kromě veřejnosti projekt podpořila nadace Alstom Foundation a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

„Akce se snaží propojit zážitky s pocitem dobře odvedené práce, přináší široké veřejnosti možnost se aktivně a prakticky podílet na řešení problémů současné české krajiny. To přímo v terénu s pomocí a pod dohledem zkušených osob, které se na daných místech věnují ochraně přírody již celá léta,“ řekl Filip Baťa, koordinátor dobrovolnic a dobrovolníků z Hnutí DUHA

„Díky velkému zájmu o účast na našich dobrovolnických turnusech v minulých letech jsme i letos rozšířili množství lokalit, na nichž budeme pomáhat s ochranou cenných lokalit a obnovou pestrých a odolných lesů. Na naše Týdny přijíždějí lidé různého věku a povolání, potřebu pomoci krajině vnímáme napříč společností,“ dodal Jiří Beneš, vedoucí Týdnů pro krajinu Hnutí DUHA

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Více informací o jednotlivých Týdnech pro krajinu naleznete [zde](#).

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Není plevel jako plevel

Nedávno jsem zachytil článek o hubení plevelů na veřejných prostranstvích s využitím horké vody, která prý dokáže zničit „i kořeny plevele a jiných nežádoucích rostlin“. Zaujaly mne pochopitelně ony „jiné nežádoucí rostliny“ a přemýšlel jsem, co přesně tím bylo myšleno.

Tetička Wiki informuje, že plevel je „rostlina, která roste na stanovišti proti vůli pěstitele.“ Čili plevel je vždy nežádoucí rostlinou. V ČR údajně rostou skoro dvě stovky druhů plevelů, z nichž však 35 zároveň vedeno jako ohrožené druhy. Vystává tedy otázka, zda v případě záchraného pěstění ohroženého plevelu tento jako rostlina žádoucí nepřestává být plevelem.

K dovršení zmatku evidujeme v naší květeně také plevel, který se jmenuje plevel okoličnatý. Naštěstí prozatím nejde o druh ohrožený, takže ho dosud záměrně nemnožíme. Alespoň tento plevel tedy zůstává plevelem, dokonce tuplovaným.

Jiří Řehounek

Co ukázal rozbor popelnice ve Strakonících?

Ve středu 19. dubna 2023 proběhl v odpoledních hodinách ve Strakonících, na křižovatce ulic Stavbařů a Dukelská, rozbor černého kontejneru na směsný odpad. Akci pořádala environmentální organizace Arnika a strakonická Ekoporadna Šmidingerovy knihovny. Výsledek ukázal, že až 58 % odpadu v kontejneru by se dalo vytrědit a recyklovat či jinak využít. Pouze 42 % obsahu kontejneru tvořil směsný komunální odpad (SKO), který do něj patří.

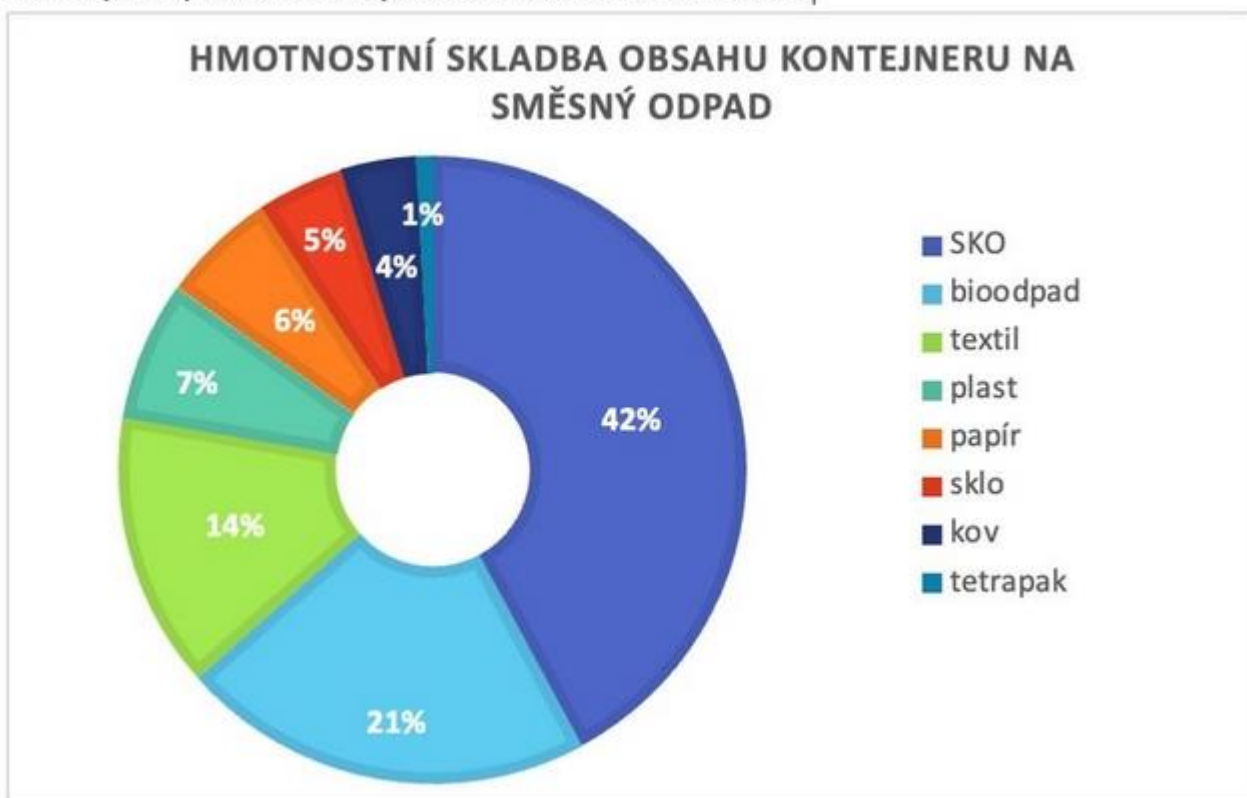
Veřejná akce ve Strakonících tak mimo jiné ukázala, že Češi mají v třídění odpadů ještě stále velké rezervy. Netýká se to přitom zdaleka jen lidí ze Strakonicka. Rezervy v recyklaci a předcházení vzniku odpadů má celá Česká republika. Ministerstvo životního prostředí (MŽP) chce proto po obcích, v souladu s recyklačními cíli Česka i EU, podstatné zlepšení.

“Víceméně podle očekávání bylo zjištěno, že více než polovina (58 %) směsného komunálního odpadu by se dala ještě třídít a surovinově využívat. To je hozenou rukavicí nejen pro všechny obyvatele a zástupce obcí, ale napovídá to cosi i o nutnosti širších legislativních změn (např. zavedení zálohového systému) a podpoře recyklačních kapacit, ale i prevence vzniku odpadu. Namísto toho je licitováno o budoucí kapacitě a rozmístění spaloven, o kterých již dnes víme, že budou naddimenzované.” hodnotí akci, které se účastnila i strakonická veřejnost, Jan Juráš z Ekoporadny Šmidingerovy knihovny Strakonice.

Také v Písku, nedaleko Strakonice, má vyrůst nová spalovna odpadů (“zařízení na energetické využívání odpadů”, zkráceně ZEVO). Momentálně se uchází o souhlasné stanovisko v procesu posuzování vlivů na životní prostředí (EIA). Dokumentace ke spalovně byla v rámci tohoto řízení v lednu vrácena k přepracování a doplnění.

Spalovna v písecké teplárně má spalovat odpady z měst a obcí, které v květnu 2022 podepsaly společné memorandum (Písek, Strakonice, Milevsko, Horažďovice, Vodňany a Blatná) a s kapacitou 50 000 tun odpadu ročně tak nahradit spalování uhlí v písecké teplárně. To s sebou přináší hned dva problémy.

Graf s výsledky rozboru kontejneru/ Strakonice, 19. dubna 2023

Prvním je, že závislost na fosilních palivech tím výrobcí tepla vyměňují za další závislost, tentokrát na produkci odpadů občanů Písecka. Odpady jsou navíc z velké části tvořeny materiály vyrobenými z ropy, takže spalovat je místo uhlí je jako z bláta do louže.

Druhým problémem je skutečnost, že při spalování vzniká nejen velké množství toxického odpadu a do ovzduší je jím uvolňována řada škodlivých látek, ale efektivita takto vyráběného tepla je poměrně malá. V létě bude navíc vyrobené teplo bez využití volně vypouštěno do ovzduší.

O odpady v Jihočeském kraji, které nebude možné dále využívat a recyklovat, se přitom už uchází plánovaná megaspalovna odpadů v Novém Vrátně v Českých Budějovicích s kapacitou 160 000 tun odpadů ročně. Ta už má od MŽP povolení v rámci procesu EIA, sama o sobě však bude svou kapacitou překračovat potřeby Jihočeského kraje a dokonce překračovat množství odpadů, které bude možné v roce 2035 v Česku energeticky využívat. Navíc se v Jihočeském kraji do budoucna plánuje také spalovna v Plané nad Lužnicí anebo v Táboře.

“Nové spalovny v Jihočeském kraji budou soutěžit o ten samý odpad, který by, jak vidíme z výsledků rozboru, mohl být z velké části recyklován, čímž by se ušetřilo mnohem víc materiálu a energie. Směsný odpad, ať už ten strakonický nebo jiný, stále obsahuje velké množství dobře recyklovatelných materiálů, jako je papír, plast nebo sklo. Spalováním by se likvidovalo i množství pro spalovny nezajímavého, jinak ale velmi dobře využitelného biologicky rozložitelného odpadu, který ve směsném komunálním odpadu končil i přes přítomnost nádoby na bioodpad přímo vedle kontejneru. Ten je dobře využitelný kompostováním doma či v kompostárnách nebo v bioplynových stanicích. Takto vyrobený bioplyn je pak možné využívat třeba pro pohon městské hromadné dopravy, takové projekty už ostatně běží nebo se připravují na mnoha místech Česka,” říká k výsledkům rozboru odbornice na toxické látky v životním prostředí z Arniky Nikola Jelínek.

Arnika a Ekoporadna Šmidingerovy knihovny proto městu Strakonice i Jihočeskému kraji doporučují, udělat si půlroční rozbor skladby odpadu v obcích a podle jeho výsledků posoudit nejvhodnější řešení odpadové problematiky. Bez něj je výstavba další spalovny v tomto kraji hazardem se životním prostředím a také plýtváním veřejnými zdroji.

Tisková zpráva Arniky

Na jihu Čech se vydejte do světa netopýrů! Užijte si badatelské batůžky i další zábavné aktivity

Půjčte si v Třeboni nebo Českých Budějovicích badatelský batůžek a staňte se Netopýřimi výzkumníky! Vzdělávací program mohou zdarma využít školy i další organizované dětské skupiny. Do světa netopýrů může při výletech po jižních Čechách blíže nahlédnout rovněž široká veřejnost. Na osmi lokalitách zapojených do projektu netopýří turistiky seznamují s životem a ochranou tajuplných obyvatel hradů,

zámků, parků či jeskyní infotabule a hravé pracovní listy, hledat lze tématické keše či luštit netopýří quest.

V Jihočeském kraji se lidé mohou o tajuplném světě okřídlených savců dozvědět spoustu zajímavostí díky široké nabídce hravě naučných aktivit, které připravila Česká společnost pro ochranu netopýřů (ČESON). „Novinkou je výukový program *Netopýří výzkumníci*, který je určen především školám a dalším organizovaným dětským skupinám, jako jsou zájmové kroužky, oddíly nebo tábory. Ale ani rodiny s dětmi a další zájemci z řad široké veřejnosti nepřijdou zkrátka a

mohou si užít řadu zábavných aktivit,“ láká Eva Cepáková z ČESON.

„Program *Netopýří výzkumníci* je založen na možnosti vypůjčit si pro dětský kolektiv zdarma badatelský batůžek s vybavením pro večerní pozorování netopýřů. Sada obsahuje tři ultrazvukové detektory, silnější baterku, příručku k práci s detektorem a klíčem k určování netopýřů podle hlasů, knihu „Poznáváme naše savce“ a tipy na vycházky v okolí,“ vysvětluje koordinátorka programu Petra Schnitzerová.

Na jihu Čech fungují ve spolupráci s místními nevládními organizacemi dvě výpůjční místa. Batoh si zájemci mohou rezervovat v Třeboňské záchrané stanici pro volně žijící živočichy a nově také v ekocentru Cassiopeia v Českých Budějovicích.

„Oproti vratné kauci je možné si batůžek vypůjčit až na 14 dní a lze jej tak využít i pro vícero vycházek, např. pro několik tříd z jedné školy. Všechny dětské kolektivy, které se vydají na výpravu za netopýry, se navíc mohou až do konce října 2023 zapojit do soutěže o nejlepší blogový příspěvek,“ doplňuje Schnitzerová.

Další aktivity, které ČESON v jihočeském regionu nabízí, jsou určené široké veřejnosti. Lidé se mohou inspirovat v interaktivní online mapě tzv. netopýří turistiky. „Návštěvníci hradů, zámků, parků či zpřístupněného podzemí se blíže

seznámí se životem a ochranou netopýřů přímo na místech, která tito živočichové skutečně obývají. Nabízíme tipy na výlety na lokality, kde se lidé dozvedí více s pomocí zábavných infotabulí, hravých pracovních listů nebo při výkladu průvodců, někde lze hledat tématické keše ze série „S Drákulou v netopýřím světě“ či luštit netopýří quest,“ přibližuje Cepáková.

Podrobnosti k programu *Netopýří výzkumníci* a doprovodné soutěži, geocachingu i questingu, interaktivní mapu s tipy na výlety a mnoho dalšího najdete na webu napude.sousednetopyr.cz.

Tisková zpráva ČESON

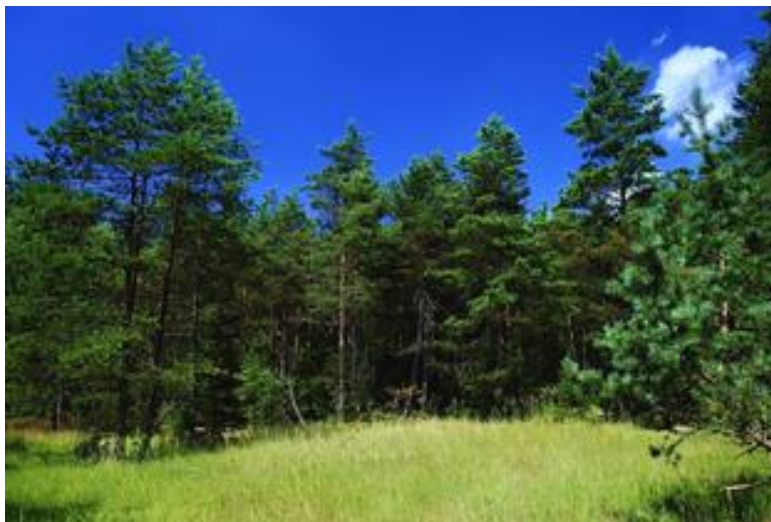

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Rašeliniště Mosty (lat: 49.1137, lon: 15.2487)

Navštivte rašeliniště Mosty s podmáčeným lučním porostem na břehu rybníka na samém okraji Přírodního parku Česká Kanada.

Tato přírodní památka Rašeliniště Mosty, která leží v lesích na okraji obce Mosty a ke které dojdete klidnou procházkou, chrání přirozené mokřadní porosty na břehu Pytlíkova rybníka. Při návštěvě tak můžete obdivovat například tajemné mechy ploník nebo rašelinič, ze kterého vzniká rašelina. Roste tu klikva bahenní, na které koncem léta dozrávají červené bobulky podobné plodům brusnice brusinky, které zde ostatně můžete najít taky. Narazíte i na suchopýry, které poznáte podle květenství s dlouhým chmýřím, která se po odkvetení podobají nadýchaným chomáčkům vaty. Mezi borovicemi můžete tu a tam narazit na osamělé žulové skály, skalky a obrovské kulaté balvany, které vykukují z porostů borůvčí.

Návštěvu rašeliniště Mosty můžete spojit s vykoupaním. Nejbližší okolí rašeliniště je pro koupání jako stvořené. Ať už si vyberete Pytlíkuv rybník nebo druhý menší rybníček, který najdete za rašeliništěm směrem dál do lesů, užijete si plavání v čisté vodě.

Časová náročnost: 1 hodin

Povaha terénu: Od okraje obce vede lesní cesta, pokud se budete chtít podívat přímo do rašeliniště, budete se pohybovat přímo terénem rašeliniště.

Dostupnost: Při cestě autem lze dojet až na okraj obce Mosty a tam zaparkovat na travnatém plácku. Poté se vydáte asi 600 metrů lesní cestou, ze které je možné mezi chatami odbočit do rašeliniště. Pokud pojedete autobusem, vystupte na zastávce Kunžak, Mosty.

Odkaz na lokalitu na stránce Envirooskopu najdete zde:

<http://www.envirooskop.cz/?raseliniste-mosty>

Vybrala pro vás Romana Panská

Calla vás srdečně zve na besedu

Hotely pro včely

s Janem Erhartem
z Biologického centra AV ČR

Hmyzí hotely se staly běžnou součástí našich zahrad a parků.
Pomáhají samotářským včelám a dalším skupinám hmyzu?
Kdo bydlí v těchto hotelech pro včely? A jak je správně postavit?

V úterý 16. května 2023 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Calla Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

„Výprava k mokřadu u Vidova“

s botanikem **Martinem Lepším** (Jihočeské muzeum),
ornitologem **Petrem Veselým** (PřF JU)
a entomologem **Jiřím Řehounkem** (Calla)

Přírodovědná vycházka bude zaměřená na zajímavé rostliny a hmyz. Její součástí bude také ukázka odchyty a kroužkování ptactva.

Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá dvě až tři hodiny.

Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

Sobota 13. 5. 2022 od 8:30 hod.

Sraz účastníků na zastávce českobudějovické MHD Vidov, Náves (spoj. č. 10).

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice, tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz, www.calla.cz.

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU

Akce v Jihočeském kraji:

Frahelž - Nadějská soustava

Sraz v neděli 23. 4. v 7:45 na vlakové stanici Frahelž. S nadějí na nezapomenutelné zážitky při pozorování (nejen) vodního ptactva se vydáme po hrázích Naděje a okolních rybníků, očekávat nás bude i malé překvapení. Vycházku vede Jan Havelka, kontakt na organizátory: Olga Růžičková, Třeboňská záchranná stanice (ekovychova@vydry.org, 775 588 932).

Chýnov

Sraz v neděli 30. 4. v 6:00 před školou v Chýnově (TA). Vycházka v nejbližším okolí Chýnova bude zaměřena na pozorování, poslouchání a určování ptáků. Akce organizována ve spolupráci s Městskou knihovnou Chýnov. Vede Michael Strnad (strnad.cz@volny.cz, 603 168 356).

Jistebnice

Sraz v pondělí 1. 5. v 8:00 na náměstí, před MěÚ Jistebnice. Vycházka spojená s pozorováním a posloucháním ptáků. V případě příznivých klimatických podmínek ukázky odchyty a kroužkování ptáků. Vede Josef Jahelka (723 432 988).

Křenovice - rybník Vyšatov

Akce proběhne v pondělí 1. 5. na jižním břehu rybníka Vyšatov. Sraz v 7:00 na cestě k ČOV Křenovice. V plánu je pozorování hnízdících a protahujících opeřenců. Zvláště se zaměříme na místní vzácně hnízdící bahňáky, jako je pisila čáponohá, tenkozobec opačný či břehouš černoocasý. Exkurze s ornitologem bude doplněná ukázkou kroužkování a odchyty drobných pěvců. Doporučuji gumáky, nebo nějakou nepromokavější obuv, neb ranní rose a podmáčeným loukám se asi nevyhneme. Akce potrvá maximálně do 12:00. Je možné se připojit a odpojit kdykoliv v průběhu. Kroužkovací stanoviště bude statické. Vede Jakub Vlček (k.vlcak@gmail.com, 773 124 333).

Milevsko

Sraz v neděli 30. 4. v 8:00 na parkovišti u parku „Bažantnice“. Vycházka spojená s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptáků, presentací prvků pomoci a ochrany ptáků. V případě příhodných podmínek ukázka odchyty a kroužkování ptáků. Vede Josef Jahelka (723 432 988).

Nadějkov

Sraz v pátek 9. 6. v 16:00 před ObÚ Nadějkov. Vycházka spojená s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptáků, presentací prvků pomoci a ochrany ptáků. V případě příhodných podmínek ukázka odchyty a kroužkování ptáků. Vede Josef Jahelka (723 432 988).

Pacov

Sraz v pondělí 8. 5. v 8:00 u parku A. Sovy. Vycházka spojená s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptáků, presentací prvků pomoci a ochrany ptáků. V případě příhodných podmínek ukázka odchyty a kroužkování ptáků. Vede Josef Jahelka (723 432 988).

Písek

Sraz v neděli 14. 5. v 6:00 na dolním nádvoří Prácheňského muzea, vchod jako do bývalé Obchodní akademie. Chcete se potěšit zpěvem ptačího chóru přímo v centru Písku nerušeným hlukem dopravy a jiných městských zvuků? Dozvědět se, kolik druhů ptáků žije s námi přímo ve městě nebo se začít učit poznávat ptáky podle zpěvu? Procházka ranním městem plným ptačího zpěvu, který ještě neruší hluk dopravy, začíná na dolním nádvoří před přednáškovým sálem Prácheňského muzea - vchod průchodem bývalé Obchodní akademie. Vede zoolog Prácheňského muzea Jiří Šebestian (sebastian@prachenskemuzeum.cz). S dalekohledem uvidíte 10x více.

Planá nad Lužnicí

Sraz v neděli 7. 5. v 8:00 v ulici V Hlinách (před sběrným dvorem). Vycházka spojená s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptáků, prezentací prvků pomoci a ochrany ptáků. V případě příhodných podmínek ukázka odchyty a kroužkování ptáků. Vedou Stanislav Vyhnal, František Vališ a Josef Jahelka (723 432 988).

Prachatice

Sraz v sobotu 22. 4. v 8:00 na Hrašově louce nad Husineckou přehradou. Odtud půjdeme k srubu „U Kulíška“ na Blanici. Vycházka za ptáky v nivě řeky Blanice, povídání o podpoře hnízdění ptáků, ukázka odchyty a kroužkování, sebou kromě příručního atlasu ptáků a dalekohledu i něco na opékání, bude ohýnek, návrat do 12 hod. Vede Pavel Světlík (775 042 228), tel. na pracoviště prachatické Dřípatky: 732 796 846.

Soběslav

Sraz v pondělí 8. 5. v 8:00 na silničním mostě přes Lužnici na západním okraji Soběslavi směrem na Vesce. Vítání ptačího zpěvu na nové lokalitě u Lužnice na okraji Soběslavi spojené s poslechem ptáků a jejich kroužkováním. Vede Mirek Bažant, bazant@husitskemuzeum.cz, 734 570 333.

Tábor

Sraz v sobotu 6. 5. v 8:00 na stanici MHD Klokotská hospoda. Vycházka spojená s poslechem ptačího zpěvu, pozorováním ptáků, prezentací prvků pomoci a ochrany ptáků. V případě příhodných podmínek ukázka odchyty a kroužkování ptáků. Vedou František Vališ, Stanislav Vyhnal a Josef Jahelka (723 432 988).

Vrbenské rybníky

Sraz ve středu 10. 5. v 8:00 hrází rybníka Mladohaklovský u sídliště Máj. Vycházka bude zaměřena na ptactvo rybníků a jejich okolí, povídání o jeho praktické ochraně, mapování a dalších tématech. Celková délka vycházky cca 6 km, předpokládaný konec mezi 10:00-11:00. Návrat možný po stejné trase, na MHD Vltava, České Vrbné (celkem cca 4 km). Podle aktuální situace pro zájemce prodloužení vycházky do Haklových Dvorů (celkem cca 8 km). Akci pořádá Jihočeský ornitologický klub, Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví KÚ Jihočeského kraje a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR). Vede Jan Havlíček a Tomáš Bodnár.

Akce v ostatních krajích najdete [zde](#).

Vize trvale udržitelného rozvoje Lipenska

výstava prací studentek
Ústavu krajinářské architektury
Fakulty architektury ČVUT
Ateliér Kláry Salzmann

KRAJINA LIPNA

- 2.5.-9.6. **Český Krumlov**
Městská knihovna
- 11.6.-14.7. **Horní Planá**
Kulturní a informační centrum
- 15.7.-30.8. **Frymburk**
Obchod se suvenýry Alda
- 4.9.-31.10. **České Budějovice**
Jihočeská vědecká knihovna Lidická

Podrobné informace naleznete na lipenskoprozivot.cz

City Nature Challenge České Budějovice

Mezi 28. dubnem a 1. květnem proběhne v Českých Budějovicích druhý ročník City Nature Challenge. Zapojte se i Vy!

V Českých Budějovicích by chtěl žít každý! Pojdme ukázat světu, že máme krásnou, pestrou a rozmanitou přírodu. Zapojit se můžete i Vy! Mezi 28. dubnem a 1. květnem foťte přírodu ve svém okolí, na zahradě, v parku, na louce nebo v lese na území Českých Budějovic a přilehlých obcí. Svá pozorování nahrávejte do aplikace iNaturalist.

Více na <https://cb.citynaturechallenge.cz/>

Exkurze do divočiny 2023: NP Šumava a NP Bavorský les, NP České Švýcarsko, plánovaný NP Křivoklátsko, NPR Jizerskohorské bučiny

Zajímá vás, jak se vyvíjí příroda, když se jí nechá **prostor a čas**? Chtěli byste **poznat středoevropskou divočinu na vlastní oči a kůži** a porozumět tomu, v čem je **její nedocenitelná hodnota**?

Chcete se přesvědčit, zda se **šumavská horská smrčina** po napadení kůrovcem **sama obnovuje**? Chtěli byste **zblízka poznat šumavské rašeliniště** nebo **zjistit více o životě šumavských rysů**?

Chcete se přímo v terénu **dozvědět více o lesním požáru v NP České Švýcarsko** a porozumět tomu, jak se s jeho následky vyrovná divoká příroda?

Zajímá vás, **čím jsou tak cenné lesy na Křivoklátsku**, když má být na jejich území vyhlášen **nový český národní park**?

Chcete vědět, proč se **Jizerskohorské bučiny** staly první přírodní památkou v ČR na prestižním **Seznamu světového dědictví UNESCO**?

Pokud odpovídáte ano, přihlaste se na jednu z našich **poznávacích a zážitkových exkurzí**. Hnutí DUHA již téměř třicet let aktivně usiluje o kvalitnější ochranu přírody v národním parku Šumava a mnoho let podporuje ochranu divoké přírody i na jiných místech České republiky. Již počtyřiadvacáté pro

vás připravuje několik možností, jak se přiblížit šumavské divočině. **A letos poprvé přichází i s výpravami do jiných oblastí české divoké přírody.**

Dvě čtyřdenní, pět třídních, jedna víkendová a jedna jednodenní exkurze. **Vždy pod vedením odborného průvodce**, který má bohaté zkušenosti s ochranou místní přírody. Pokaždé **do nejvzácnějších míst chráněných území** včetně těch běžně nepřístupných. Vyberte si některou z nich.

Termíny a místa exkurzí

Po kliknutí na vybraný termín se vám objeví podrobnosti k dané exkurzi:

- **13.–16. 7. 2023** [Exkurze napříč jižní Šumavou: Plechý, Trojmezenský prales, Vltava a Mrtvý luh, pomezí Vojenského újezdu Boletice](#)
- **20.–23. 7. 2023** [Šumavskou divočinou vodou a \(pra\)lesem: Vltava a Mrtvý luh, NPR Boubínský prales, Radvanovický hřbet](#)
- **12. 8. 2023** [Exkurze napříč Modravskými slatěmi v národním parku Šumava](#)
- **16.–20. 8. 2023** [Velká putovní exkurze napříč národním parkem Bavorský les](#)
- **23.–28. 8. 2023** [Velká exkurze napříč národními parky Šumava a Bavorský les](#)
- **7.–10. 9. 2023** [Exkurze napříč Šumavskými pláněmi: Modravské slatě, Zhůří, řeka Vydra, Březník a Ptačí potok](#)
- **20.–23. 7. 2023** [Exkurze mezi skalami v bukovém moři: památka UNESCO NPR Jizerskohorské bučiny](#)
- **11.–13. 8. 2023** [Exkurze do míst plánovaného národního parku Křivoklátsko](#)
- **17.–20. 8. 2023** [Exkurze národním parkem České Švýcarsko: dědictví požáru v okolí Pravčické brány, soutěsky řeky Kamenice a skalní města na mnoho způsobů](#)

Respekt k cenné přírodě

Části tras většiny exkurzí vedou místy, kam není ze zákona vstup povolen, a to z důvodu ochrany vzácných živočichů či rostlin citlivých na rušení nebo sešlap. Exkurze se mohou konat pouze za specificky stanovených podmínek (omezený počet akcí, jejich vzdělávací a osvětový charakter, vedení odborného průvodce, dohodnuté termíny i průběh tras, omezené počty účastníků apod.) na základě speciální výjimky ze zákona udělené správou NP nebo CHKO. Zveme vás k účasti na nich. V jiných případech však, prosíme, respektujte pravidla a omezení vstupu platná v chráněných územích. Děkujeme vám.

Přihláška

Účast na exkurzích je podmíněna zaplacením účastnického poplatku. Jejich výše je uvedena u jednotlivých termínů. Přihlásit se můžete prostřednictvím [jednoduchého formuláře zde](#).

Přihláška je nezávazná a po jejím obdržení vám pošleme další informace o akci. Přihlášení na akci je závazné po odeslání účastnického poplatku. Exkurze mají omezený počet účastníků. **S přihlašovaním proto přiliš neotálejte.** [Smluvní podmínky akce](#).

Kontakt

V případě dotazů se obraťte na **Marcelu Povolnou**: marcela.povolna@hnutiduha.cz, +420 771 138 018

ŠKOLA OBČANSKÉ INICIATIVY

21. - 27. 8. 2023

Škola občanské iniciativy (ŠOI) je dlouholetý vzdělávací projekt Hnutí DUHA určený pro všechny, kdo se chtějí občansky angažovat a měnit svět (nebo své okolí) k lepšímu. Jedná se o týdenní vzdělávací kurz s mnoha různorodými tématy a lektory, letos v novém provedení, které obsahuje aplikaci různých strategií změny (advokační kampaně, mobilizování, organizování se v hnutí) a sleduje aktuální trendy aktivistického hnutí a neziskového sektoru. Konkrétní témata (a postupně i lektory), jež na vás čekají, najdete v sekci programu.

ŠOI je tady pro všechny - od aktivních a zapálených aktivistů, přes pracovníky neziskových organizací v různých tématech až po ty, kdo se v aktivistickém světě chtějí teprve zorientovat a najít si zde svou roli. Kapacita kurzu je 20 lidí, neváhejte se tedy přihlásit co nejdříve a zjistit si své místo na kurzu!

Bližší informace zde: <https://soi.hnutiduha.cz/>.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • **Calla** je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla pošlete do 15. 5. 2023 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!